

ВПЛИВ РЕЗОЛЮЦІЙ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН НА БОРТЬБУ З МІЖНАРОДНИМ ТЕРОРИЗМОМ

ШПАКОВИЧ Ольга Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри порівняльного і європейського права, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7784-5069>

ПРИСТУПА Аліна Анатоліївна - магістр 1 курсу за спеціальністю «Міжнародне право», Навчально-науковий інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6400-4615>

УДК 341

DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2023.4-2.24>

Терористична діяльність на міжнародному рівні із прийняттям Резолюції 1373 Ради Безпеки ООН про загрози міжнародному миру та безпеці, що були викликані терористичними актами й із визнанням тероризму як загрози останнім – набула нового виміру. Рада Безпеки ООН відповідає за підтримку та відновлення міжнародного миру та безпеки, що в рамках актуалізації гібридних війн, фінансування тероризму державами потребує аналізу Резолюцій РБ ООН щодо терористичної діяльності та порядку дій щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії в контексті міжнародно-правової діяльності Ради Безпеки ООН – і підкреслює актуальність проведеного дослідження. Аналіз та встановлення змісту Резолюцій Ради Безпеки ООН, її вплив у якості потужного актора на координацію зусиль світового співтовариства у боротьбі із міжнародним тероризмом дає змогу зробити припущення, що інструменти та механізми протидії терористичній діяльності забезпечують втілення волі всієї світової спільноти загалом у реалізації координованої політики ООН із протидії тероризму та підтримання й відновлення міжнародного миру, безпеки і стабільності. Підтвердження цієї тези забезпечується методологічною основою дослідження: історико-правовий метод, системно-функціональний, порівняльно-правовий, аналіз та узагальнення. За підсумками проведеного наукового дослідження у статті висвітлено зміст Резолюцій Ради

Безпеки ООН відносно загроз для міжнародної стабільності, миру та безпеки, що походять від тероризму, прийняті до 11 вересня 2001 року, зокрема Резолюції 748, 1267, 1333, 1189, 1269 та після трагедії 9/11 у Резолюціях РБ ООН 1368, 1373, 1540, 1566, 2199. Встановлено порядок дій щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії, передбачений на засадах розділу VII Статуту ООН, який охоплює, по-перше, порядок прийняття рішення про ці дії, закріплені в статтях 39-42 розділу VII; по-друге, організації застосування примусових заходів в межах ст. 43-50; по-третє, право на індивідуальну або колективну самооборону, викладене в ст. 51 Статуту ООН.

Ключові слова: міжнародний тероризм, Статут ООН, міжнародна безпека, Військово-штабний комітет, Контртерористичний комітет, санкції.

Вступ

Терористичні акти – загроза як для міжнародного співтовариства, так і для всього людства загалом уже впродовж двох тисячоліть, однак в останні десятиліття тероризм стало назрілим, але складним для розв'язання питанням внутрішньої та міжнародної безпеки, що загрожує світовому правопорядку. Рада Безпеки має право приймати обов'язкові рішення для держав-членів ООН, а тероризм описують як категорію, зазначену в статті 39 Статуту ООН та

таку, що є правовим базисом обов'язкового характеру рішень у глобальній сфері діяльності останньої. Рада Безпеки відіграла активну роль в діяльності, спрямованій на запобігання, протидію, виявлення та боротьбу із проявами актів міжнародного тероризму й до трагедії 11 вересня 2001 року, що базувалася переважно на практиці невизнання серйозного глобального характеру певних загроз для міжнародного миру та безпеки і складалася із договірно-правової основи антитерористичного співробітництва держав [1, с. 55-56], [3]. Застосування примусових заходів РБ ООН виправдовувалося тим, що деякі різні прояви тероризму можуть становити загрозу миру і безпеці, беручи свій початок з 1992 року [2, с. 233]. Втім терористичні акти 11 вересня 2001 року започаткували зовсім нову концепцію до розвитку міжнародних заходів боротьби з тероризмом [1, с. 55].

Діяльність з тероризму є однією з найсерйозніших загроз у 21 сторіччі, з-поміж найгучніших терактів були, окрім подій 9/11, події на острові Балі, Індонезія в 2002 році; теракт у Мадрирі, Іспанія 2004 р.; вибухи в Лондоні, Великобританія 2005 р. та інші. Варто наголосити, що і зараз Російська Федерація використовує терористичні методи ведення війни, для розуміння та протидії яким важливо проаналізувати та дослідити тематику засобів та методів, що запроваджуються та реалізуються в аспекті діяльності Ради Безпеки ООН з протидії та боротьби із міжнародним тероризмом як військового, так і не військового характеру. Виявлення, запобігання та припинення міжнародного тероризму, що є загрозою міжнародному миру та безпеці, повноважна забезпечити фактично Рада Безпеки, що уособлює необхідність у дослідженні її діяльності в рамках заходів та актів, прийнятих у боротьбі з тероризмом – власне це і пояснює актуальність проведеного дослідження.

Провідним координаційним органом глобальної боротьби з терористичними актами стала Рада Безпеки, втім підходи та засоби антитерористичної діяльності останньої змінювалися разом із характером протидії тероризму – дослідження та аналіз Резолюцій, актів, прийнятих РБ ООН; розкриття

методів та способів боротьби, запобігання тероризму в рамках РБ; а також порядку дій щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії в контексті міжнародно-правової діяльності органу потребує вивчення, що і постає проблемою, на вирішення якої спрямована стаття.

Зміст тематики та проблематики дослідження

Резолюцій, актів, ухвалених РБ ООН відносно загроз для міжнародної безпеки, створених терористичними актами до та після подій від 11 вересня 2001 року та діями щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії в рамках Статуту ООН є предметом наукових досліджень, аналізом окремих аспектів яких займалася низка вітчизняних та закордонних учених і фахівців. Зокрема, Карнеро Р. Д. розкрила питання конфігурації терористичної діяльності як загрози міжнародному миру та безпеці: як практика РБ ООН сформувала підходи у сприйнятті загрози міжнародному миру та безпеці і включення актів тероризму до такої загрози; визначення поняття та сутності рис актуальної термінології загрози міжнародному миру та безпеці, що походять від терористичних актів і наслідки ухвалення рішень, згідно порядку і розділу VII Статуту [1]. Варк Р. розглядав вагомість визначення існування та характеру загрози миру в результаті терористичних актів; вивчав природу загрози миру; ймовірність того, що тероризм може становити як таку загрозу миру [2]. Ржевська В. С. наголосила на характері дій щодо підтримки міжнародного миру [16]. Однак, учені та спеціалісти переважно звертали увагу на проблематику, пов'язану з визначенням терористичних актів як загрози миру, конфігурації терористичної діяльності РБ ООН у рамках розділу VII Статуту ООН та заходам, які вживалися у випадку терористичних актів.

Мета статті

Аналіз та розкриття змісту Резолюцій Ради Безпеки до та після трагедії 9/11 та встановлення порядку дій щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії в контексті діяльності РБ ООН. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання завдань: розкрити зміст Резолюцій Ради Безпеки ООН відносно

загроз для міжнародної безпеки, створюваних терористичними актами, ухвалених до подій 11 вересня 2001 р.; визначити основні твердження Резолюцій РБ, які стосуються загроз для міжнародного миру і безпеки від терористичних актів після трагедії 11 вересня 2001 р.; встановити порядок прийняття рішення про дії щодо загрози миру, порушень миру та актів агресії; надати характеристику порядку організації застосування примусових заходів щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії за розділом VII Статуту ООН.

Методологія та методологічна основа

Використано загальнонаукові і спеціальні методи пошуку та пізнання. Історико-правовий метод застосовано з метою відстеження за зміною практики Ради Безпеки в контексті дій, що застосовувалися нею в попередженні, протидії та боротьбі з терористичними актами до 11 вересня 2001 року та після подій 9/11. Системно-функціональний метод сприяв визначенню місця і порядку організації застосування примусових заходів щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії в рамках системи та розділу VII Статуту ООН. За допомогою порівняльно-правового методу визначено та розмежовано засоби, не пов'язані із застосуванням військової сили та військові засоби в рамках порядку організації застосування примусових заходів, що стосуються загрози миру, порушення миру та актів агресії. Завдяки аналізу було досліджено Статут ООН. Узагальнення, як метод, сприяв формуванню та складенню підсумків і висновків у роботі. Інформаційною базою дослідження слугували дані офіційних публікацій та періодичних видань Управління Верховного комісара ООН з прав людини, Управління ООН з питань роззброєння і т.д., теоретичні розробки вітчизняних і закордонних учених, наукові праці та монографії, міжнародні договори.

Виклад основного матеріалу

1. Протидія, запобігання та боротьба з терористичними актами в призмі діяльності Ради Безпеки ООН.

Протидія міжнародному тероризму відмежована двома періодами в політиці ООН: до 11 вересня 2001 року та після подій руй-

нування веж-близнюків Всесвітнього торгового центру, завдання удару по західній частині Пентагону та падіння літака на поле в південно-західній Пенсильванії 9/11. Виявлення і припинення тероризму та його наслідків зумовлювалися передусім розробкою та застосуванням методів запобігання терористичній діяльності.

1.1. Резолюції Ради Безпеки ООН відносно загроз для міжнародної безпеки, створюваних терористичними актами, прийняті до подій 11 вересня 2001 року.

Політична діяльність ООН до 11 вересня 2001 року опосередковувалася переважно шляхом складання договірно-правової основи антитерористичного співробітництва держав, приймала резолюції, розширювала коло своєї діяльності, включаючи підтримку комплексних режимів санкцій. Забезпечення контртерористичної діяльності в системі ООН та протистояння міжнародному тероризму в рамках Об'єднаних Націй реалізувалося переважно за допомогою складення та розробки договірно-правової основи, шляхом прийняття Резолюцій РБ згідно розділу VII Статуту: станом на грудень 2000 року діяли 19 глобальних і регіональних договорів [3].

Резолюція 748 (1992 року) Ради Безпеки ООН:

Резолюція S/RES/748 з питань, що стосуються Лівійської Арабської Джамахірії, розглядала питання збиття літака Boeing 747-121 рейсу 103 Pan Am – теракт над Локербі [4]. Зміст резолюції, прийнятої Радою Безпеки полягав у відмові видачі Лівією підозрюваних, що розглядалося як створення загрози міжнародному миру й безпеці [4].

Рада Безпеки вважала, що відповідно до Резолюції 748, неспроможність лівійського уряду продемонструвати конкретними діями свою відмову від тероризму, а також тривалу відмову державних органів влади Лівії від повної та ефективної відповіді на запити Сполучених Штатів Америки та Великобританії таким, що становить загрозу міжнародному миру та безпеці. А відтак, конкретна бездіяльність уряду Лівії виконати запити Сполучених Штатів, Великої Британії та Франції стали основою для рішення РБ [4].

Згідно з резолюцією оголошувалося введення проти Лівії економічних санкцій (впровадження санкцій на підставі глави VII Статуту ООН).

Резолюція 1267 (1999 року) Ради Безпеки ООН:

Низка резолюцій, прийнятих Радою Безпеки ООН у контексті ситуації в Афганістані, пов'язана із видачею Осам бен Ладена та вимоги до руху Талібану припинити надавати притулок міжнародним терористам та їх угрупованням, проводити навчання та із заохочення всіх груп Афганістану сприяти зусиллям видачі до судового провадження осіб, що звинувачуються в тероризмі.

Зміст Резолюції полягає у визнанні Усама бен Ладена та його оточення терористами та впровадження й реалізації санкційного режиму для охоплення всіх фізичних та юридичних осіб, які пов'язані з організацією «Аль-Каїда», Усамою бен Ладеном та Талібаном, на якій би території вони не знаходилися. Резолюція вимагала від держав-членів невідкладно заморозити фінансові активи, якими володіють або які контролюються Усамою бен Ладеном та зазначеними терористичними організаціями або будь-якими іншими особами, які представляють їхні інтереси чи виконують накази останніх [5, с. 3].

Резолюція 1333 (2000 року) Ради Безпеки ООН:

Резолюція прийнята РБ в аспекті подій та становища в Афганістані, у преамбулі якої наголошується наступне застереження: відмова від припинення співробітництва з терористами та від видачі Осам бен Ладена – вважатиметься загрозою для міжнародного миру та безпеки відповідно.

Зміст Резолюції 1333, у контексті проведеного юридичного аналізу, становить та визначає заклик до заборони військової допомоги Талібану, надалі закриття його таборів, а також припинення святині руху – організації [6]. Окреслена Резолюція розширила авіаційне ембарго, а також фінансове, також Резолюція 1333 РБ ООН впровадила ембарго на зброю та на хімічний ангідрид оцтової кислоти, що вплинуло на боротьбу із тероризмом в економічному ви- мірі [5, с. 3].

Резолюція 1189 (1998 року) Ради Безпеки ООН:

Терористичні невибіркові атаки, як прояв міжнародного тероризму в Найробі, Кенія та Дар-ес-Саламі, Танзанія були засуджені РБ ООН за те, що вони згубно впливають та позначаються на міжнародних відносинах та наражають на небезпеку різні держави.

Рада Безпеки ООН положеннями Резолюції постановила, що кожна держава-член зобов'язана утримуватися від організації, підбурювання, допомоги чи участі в терористичних актах, вчинюваних в іншій державі або за вираження мовчазної згоди держав-членів від організованої діяльності на її території, спрямованої на вчинення таких актів. Резолюція 1189, прийнята у 1998 році, закликала всі держави та міжнародні інституції співпрацювати і надавати підтримку й допомогу поточним розслідуванням у Кенії, Танзанії та США [7, с. 2].

У Резолюції РБ ООН міститься звернення до держав із посилення співробітництва для затримання та швидкого реагування у видачі до суду осіб, що були дійсними винуватцями у вчинених терактах [7, с. 2].

Резолюція 1269 (від 1999 року) Ради Безпеки ООН:

Резолюція 1269, прийнята Радою Безпеки ООН 1999 року охоплює події, що мали місце в 1998 р., коли міжнародна терористична організація «Аль-Каїда» здійснила терористичні акти в Найробі, Кенія та Дар-ес-Саламі, Танзанія; терористичний напад – вибух у Москві в серпні 1999 року, а також згадує запровадження санкцій на початку жовтня місяця 1999 року проти діяльності режиму та руху «Талібан» в Афганістані.

Резолюція фактично віднесла тероризм до загроз міжнародному миру та безпеці, що стало сигналом того, що РБ ООН буде готова вживати та запроваджувати примусові заходи проти осіб, що здійснюють терористичну діяльність. У резолюції також закликали: по-перше, запобігати терористичним актам та припиняти їх, захищати від терористичних нападів своїх громадян та інших осіб у межах взаємного міжнародного співробітництва, зокрема на підставі двосторонніх та багатосторонніх договорів, а також

іншого характеру інструментів; по-друге, використовувати всі правомірні та законні засоби для перешкоджання та припинення діяльності, пов'язаної з підготовкою та спонсоруванням (постачанням зброї, наданням коштів) будь-яких актів терористичної діяльності; 3. тим, хто планує, фінансує та, безумовно, вчиняє терористичні акти – відмовляти у притулку шляхом забезпечення їх арешту та судового переслідування чи екстрадиції до держав за запитом; 4. до надання особі статусу біженця, держави повинні вжити належні заходи з метою встановлення того факту, що особа, яка звернулася із проханням про отримання притулку, не була задіяна до вчинення актів тероризму; 6. Співробітництво держав на рівні обміну інформацією та співпраці з судових і адміністративних питань для перешкоджання ймовірним актам тероризму [8, с. 2].

1.2. Резолюції Ради Безпеки ООН, що стосуються загроз для міжнародного миру та безпеки, спричинених терористичною діяльністю, ухвалені після трагедії 11 вересня 2001 року.

Політика Ради Безпеки ООН з питань боротьби з міжнародним тероризмом після 9/11 відзначалася змінами у змісті, положеннях резолюцій, прийнятих органом ООН – РБ, зокрема щодо збройної відповіді на теракти, заходи, спрямовані на запобігання майбутнім терористичним актам та концепції застосування колективної самооборони.

Рада Безпеки ООН від 12 вересня 2001 року, станом на 13 вересня 2023 року, прийняла 50 резолюцій щодо протидії, боротьби з терористичною діяльністю та загрозами для міжнародної безпеки і стабільності, що походять від тероризму [9].

Резолюція 1368 (2001) Ради Безпеки ООН:

Резолюція 1368, прийнята під час засідання Ради Безпеки ООН від 12 вересня 2001 року, не містить посилання на главу VII Статуту ООН (підстави для запровадження санкцій на основі глави VII Статуту).

Зміст резолюції РБ ООН 12 вересня 2001 року полягає у рішучому засудженні скоординованих терористичних атак 11.09.2001, однак Резолюція не санкціонувала застосування сили і визнала невід'ємне право

на колективну та індивідуальну самооборону відповідно до статті 51 Статуту ООН (United Nations Security Council Resolution S/RES/1368 (2001)).

У резолюції Рада Безпеки наголосила на своїй готовності вжити всіх необхідних кроків. У преамбулі зазначається невід'ємне право на самооборону. Основна частина Резолюції: визнає терористичні акти – загрозою міжнародному миру. Відповідно, постає запитання, чи є терористичний акт – збройним нападом на державу та чи терористична атака формує підстави для застосування сили з метою здійснення права на самооборону. Однозначно можна стверджувати, що Резолюція є політичним визнанням застосування сили на підставі реалізації права на самооборону у випадку акту тероризму [10, с. 154-156].

Резолюція 1373 (2001) Ради Безпеки ООН:

Резолюція 1373, ухвалена РБ в 2001 році, передбачала винятково законодавчі та інформаційні засоби кооперації та співробітництва між державами з протидії загрозам міжнародному миру, що походять від терористичних атак: по-перше, надання правової допомоги; по-друге, здійснення узгодженої імміграційної політики; по-третє, підвищена увага при наданні статусу біженців; по-четверте, впровадження законодавчих і адміністративних реформ; по-п'яте, імплементація до кримінальних кодексів держав злочину тероризму, його криміналізація, визначення поняття, складу і т.д. [11, с. 96-98], [12].

Резолюція 1373 в межах Розділу VII Статуту накладає обов'язкові зобов'язання для держав з реагування не на конкретну країну або ж конфліктну ситуацію, а на більш глобальну загрозу миру та безпеці, яку представляє тероризм. Створення Контртерористичного комітету при ООН. Накладено на держави обов'язкові зобов'язання відносно боротьби з тероризмом [5, с. 5].

Резолюція 1540 (2004) Ради Безпеки ООН:

Наголошена резолюція Ради Безпеки ООН регламентує запобігання придбання недержавними суб'єктами, неурядовими угрупованнями ядерної, хімічної та біоло-

гічної зброї, способів її доставки, а також відповідних матеріалів. У змісті цієї резолюції передбачається, згідно з главою VII Статуту ООН, що розповсюдження та володіння зброєю масового знищення недержавними суб'єктами – загроза міжнародному миру та безпеці [14].

У свою чергу, держави зобов'язані утримуватися від надання будь-якої форми допомоги недержавним суб'єктам, що прагнуть: 1) розробити, 2) придбати, 3) виготовити, 4) володіти, 5) перевозити, 6) передавати або 7) використовувати ядерну, хімічну чи біологічну зброю, а також будь-які види способів доставки останньої [13].

Резолюція 1566 (2004) Ради Безпеки ООН:

Так, Рада Безпеки ООН у прийнятій Резолюції 1566 від 2004 року засудила тероризм як серйозну загрозу міжнародному миру та безпеці, посилила законодавство проти тероризму. Окреслила поняття «тероризму». Рада Безпеки, у свою чергу, закликала держави до переслідування чи здійснення екстрадиції всіх тих осіб, хто підтримує терористичну діяльність, бере участь у їх плануванні, підготовці [11, с. 12].

Резолюція 2199 (2015) Ради Безпеки ООН:

Рада Безпеки у схваленій Резолюції 2199 2015 року наголошує на необхідності боротьби всіма засобами, відповідно до Статуту ООН і міжнародного права, із загрозами міжнародному миру та безпеці, що походять від терористичних атак. Зміст резолюції полягає у висвітленні фінансових заходів для боротьби з тероризмом: 1) заморожування активів; також 2) закриття всіх фінансових джерел тероризму, до якої відноситься незаконна торгівля наркотиками та, відповідно, видобуток природних ресурсів. Також передбачена заборона виплати викупу терористичним групам в обмін на заручників [15].

2. Порядок дій щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії в контексті міжнародно-правової діяльності Ради Безпеки ООН, до яких, зокрема, відноситься тероризм.

Міжнародна діяльність Організації Об'єднаних Націй, спрямована на підтрим-

ку та відновлення міжнародного миру і безпеки світового співтовариства, чітко окреслює порядок дій щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії, викладеного в розділі VII Статуту Об'єднаних Націй.

Порядок дій щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії охоплює порядок прийняття рішення про дії, що закріплені в статтях 39-42 розділу VII Статуту.

2.1. Порядок прийняття рішення про дії щодо загрози мирові, порушень миру та актів агресії.

По-перше, керуючись статтею 39 Статуту ООН, Рада Безпеки визначає існування будь-якої загрози миру, будь-якого порушення миру чи акту агресії. Предикати, визначені в Статуті ООН, прямо не встановлюють обмежень чи вказівок, настанов, розпоряджень відносно градації фактичних обставин та добору критеріїв, еталону, що можуть застосовуватися Радою Безпеки ООН щодо існування такої загрози миру, його порушення або акту агресії. Водночас, РБ ООН робить рекомендації чи приймає відповідні рішення про те, які заходи доцільно застосувати, що спрямовані на підтримку або відновлення міжнародного миру та безпеки [16, с. 117].

Варто наголосити, що форми практики держав-членів під мандатом ООН, що застосовуються у дійсності, можуть значно розрізнятися від, зокрема, тверджень глави VII Статуту ООН. Так, Рада Безпеки може визначити як загроза миру або порушення миру будь-які дії, якщо члени РБ, включаючи п'ять постійних членів Ради, про це домовляться [16, с. 116-117].

По-друге, відповідно до статті 40 Статуту, Рада Безпеки ООН уповноважується на право вимагати від зацікавлених сторін виконання тимчасових заходів, що Рада впроваджуватиме й вважатиме за необхідні чи бажані, щоб запобігти погіршенню ситуації. Вимога виконання тимчасових заходів передує рекомендації або рішенню про заходи, що варто вжити з метою підтримання або відновлення міжнародного миру й безпеки відповідно. Наголошені тимчасові заходи не повинні завдати збитку та зашкодити як правам, домаганням, вимогам, так і становищу, стану таких зацікавлених сторін.

Відповідно, Рада Безпеки зважає та ураховує, у визначений спосіб, невиконання тимчасових заходів зацікавленими сторонами, щодо яких спрямовано вимогу [16, с. 117], [17, с. 9].

По-третє, згідно зі статтею 41 Статуту ООН: Рада Безпеки має повноваження приймати рішення щодо заходів, не пов'язаних з використанням збройних сил, що повинні застосовуватися для здійснення та виконання рішень РБ й використання таких заходів може бути витребуване останньою від членів Організації Об'єднаних Націй. До таких заходів можуть належати: повне або часткове переривання економічних відносин, залізничних, морських, а також повітряних, поштових, телеграфних, радіо або інших засобів спілкування, відносин, і навіть розрив дипломатичних зносин [16, с. 117].

Спершу Рада Безпеки повинна завжди вживати, якщо наголошена може ухвалити не пов'язані із застосування збройної сили заходи здебільшого економічного характеру і природи. У випадку, якщо ситуація є такою, що може полягати в загрозі миру, порушенні миру або вчиненні акту агресії, Рада Безпеки завжди може ухвалити заходи, не пов'язані із залученням збройних сил [16, с. 117].

Примусові заходи невоєнного характеру Рада Безпеки ухвалює в рамках статті 41 переважно такі, як 1) цілеспрямовані санкції: заморожування фінансів, активів; фізичним та юридичним особам, що підпадають під обмеження і на яких поширюється заборона на в'їзд на підставі: порушення прав людини, МГП, протиправної торгівлі природними ресурсами країни, і навіть порушення миру та стабільності; 2) ембарго на постачання зброї (як всі види, так і тільки на тяжке озброєння): у певному географічному регіоні, на території конкретної держави, відносно недержавного суб'єкта як у межах конкретної країни, так і регіону в цілому; заборона на торгівлю певними товарами, що як сприяють поглибленню та спонсорують конфлікт, так і ті, що не пов'язані з конфліктом [18, с. 100-102].

По-четверте, керуючись статтею 42 Статуту ООН, у випадку, якщо Рада Безпеки вважатиме, що заходи, які не пов'язані із за-

стосуванням збройних сил, можуть виступати або в результаті вже виступили такими, що є недостатніми, Рада Безпеки має повноваження вжити визначені дії, як 1) повітряними, 2) морськими або 3) сухопутними (суходільними) силами, що можуть бути затребуваними для підтримання або відновлення міжнародного миру й безпеки. Наголошені дії можуть включати: демонстрації, блокаду та інші види операцій повітряних, морських або суходільних (сухопутних) сил Членів Організації [16, с. 117], [17, с. 9]. Тобто ухвалення рішення про економічні заходи, засоби може бути тільки формальним.

Процедура за якої було додержано вимоги, ухвалено рішення про застосування економічних засобів, а потім Рада Безпеки уповноважується застосувати такі дії на прийняття заходів, пов'язаних із використанням збройної сили.

2.2. Порядок організації застосування примусових заходів щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії згідно розділу VII Статуту ООН.

У цьому контексті визначається порядок створення збройних сил ООН (Миротворчі сили ООН) з контингентів збройних сил держав-членів міжнародної універсальної організації; порядок формування таких збройних сил та виконання міжнародного командування останніми передбачені статтями 43-50 розділу VII Статуту. Варто зазначити, що порядок ніколи не реалізовувався на практиці.

По-перше, Рада Безпеки ООН та держави-члени чи групи країн, що є членами Об'єднаних Націй, укладають угоди, які в подальшому підлягають ратифікації останніми. Такі угоди стосуються передусім надання у розпорядження РБ збройних сил, допомоги і засобів обслуговування військових та армії, сформованих у рамках їх домовленостей між Радою Безпеки та державами-членами або групами країн [16, с. 118].

РБ перебуває в залежності від фактичної готовності конкретних держав направити та надати війська шляхом укладення угоди такими країнами із Радою Безпеки та її ратифікації першими для виконання примусових заходів, до яких можна віднести і США. Саме згода та підтримка держав, що

додуваються до угоди, визначає долю відновлення миру застосуванням сили збройних сил ООН, а не прагнення Ради Безпеки як інституції в рамках Організації [19, с. 67].

По-друге, держави-члени Організації зобов'язані тримати у сталій готовності контингенти власних загальнонаціональних військово-повітряних сил (ВПС) для того, щоб у разі потреби та за відповідного рішення реалізувати спільні примусові дії міжнародного характеру [16, с. 118].

По-третє, формування Військово-Штабного Комітету при ООН, до складу якого входять Начальники Штабів постійних членів Ради Безпеки або їх представників, завдання якого полягатиме у пособленні та допомозі РБ у належному призначенні місій збройним силам ООН і який підпорядковуватиметься та буде підвладний Раді, а також відповідатиме, як уповноважений, за стратегічне управління збройними силами, що були надані Раді Безпеки для користування, також регулюванням озброєнь та потенційного роззброєння в контексті статті 46, п. 1 статті 47 Статуту [16, с. 118], [20].

Необхідно зазначити, що Військово-Штабний Комітет мав слугувати як міжнародне командування і ніколи не діяв так, як це передбачено Статутом ООН. Командний потенціал ООН – дієвість та результативність якого повинен був би забезпечити штаб військового планування та командування – обмежений у зв'язку з інертністю Військово-Штабного Комітету ще з 1948 року. Неспроможність військового штабу при Генеральному секретареві до введення бойових дій, керівництва військовим контингентом та операціями – попри велику вагу, яку має Комітет у миротворчих операціях – вказує на неефективності Комітету. Нині діє у вигляді штату військових радників при постійних представниках в ООН [21, с. 55].

По-четверте, члени Об'єднаних Націй зобов'язані об'єднатися для забезпечення сприяння і надання взаємної військової допомоги у проведенні заходів, відносно яких, згідно зі статтею 49 Статуту, Радою Безпеки ухвалене рішення в їх застосуванні [16, с. 118]. Уперше Рада Безпеки ООН посилалася на статтю 49 Статуту в Резолю-

ції №146 Ради Безпеки ООН 9 серпня 1960 року щодо ситуації в Конго із зверненням до держав-членів Організації в сприянні забезпечення взаємної допомоги в здійсненні заходів, прийнятих Радою Безпеки [22, с. 7].

Висновки

1. Таким чином, Резолюції Ради Безпеки ООН відносно загроз для міжнародної стабільності, миру та безпеки, що походять від тероризму до подій трагедії 11 вересня 2001 року: У порівнянні підходів до протидії та боротьби з тероризмом, варто зазначити, що в Резолюціях 748 (1992 р.), 1267 (1999 р.), 1333 (2000 р.), 1189 (1998 р.), 1269 (1999 р.), прийняті до терористичного акту в США 2001 року, засновувалися переважно на розширенні кола діяльності, підтримці комплексних режимів економічних санкцій, звернення із закликом до заморожування фінансових активів, поширення заборони на військову допомогу, запровадження та розширення авіаційного та фінансового ембарго, зобов'язували держави утримуватися від організації, підбурювання, допомоги чи участі в терористичних актах, встановлювалися особливості в наданні притулку та статусу біженця з перевіркою участі особи у вчиненні актів тероризму. Резолюції РБ ООН після 9/11 такі як Резолюція 1368 (2001 р.), 1373 (2001 р.), 1540 (2004 р.), 1566 (2004 р.), 2199 (2015 р.) стосувалися здебільшого дій, пов'язаних із визнанням невід'ємного права на колективну та індивідуальну самооборону відповідно до статті 51 Статуту ООН, конкретизували надання правової допомоги, реалізацію узгодженої імміграційної політики, закликали до реформ, зазначалося і про імплементацію до кримінальних кодексів держав злочину тероризму, його криміналізація; закупівля недержавними суб'єктами зброї масового знищення визнавалася загрозою міжнародному миру та безпеці. Було створено Контртерористичний комітет при ООН. Визначено поняття «тероризму»; запроваджувалися фінансові заходи для боротьби з тероризмом.

2. Що стосується порядку дій щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії в контексті діяльності РБ ООН, проаналізовані матеріали дозволяють стверджу-

вати, що Рада Безпеки ООН, керуючись статтями 42 та 39 Статуту ООН, по-перше, визначає існування будь-якої загрози миру, порушення миру або ж акту агресії; по-друге, Рада Безпеки ООН надає рекомендації або приймає рішення щодо заходів, які варто вжити з метою підтримки, а також відновлення міжнародної стабільності та миру, зокрема, ухвалює Резолюції з загроз для міжнародної безпеки від терористичних актів.

Наукова новизна сформульованих результатів дослідження полягає в порівнянні окремих Резолюцій, прийнятих до подій 11 вересня 2001 та після 9/11, розкрито їх зміст та наголошено на різниці в сприйнятті і діяльності ООН з протидії тероризму; чітко визначено засоби, які використовувала РБ ООН в прийнятих Резолюціях. Автором було висвітлено порядок дій щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії за розділом VII Статуту ООН, як внесок у вирішення наукової проблеми з протидії тероризму.

Так, практична цінність отриманих результатів дослідження полягає у пропозиції зміни підходу Ради Безпеки ООН до запобігання, протидії та боротьби з міжнародним тероризмом, шляхом активного запровадження санкцій та введення економічних обмежень, заборони торгівлі, ембарго на держав, які підтримують, розміщують, виражають мовчазну згоду, тренерують терористичні угруповання; сформовано рекомендації потреби в чіткому визначенні терористичних актів, які становлять загрозу міжнародному миру та безпеці і передбачають застосування порядку дій щодо загрози миру, порушення миру і актів агресії; можливість використання напрацювань в панельних дискусія щодо діяльності РБ з протидії тероризму.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямку є аналіз та порівняння Резолюцій Ради Безпеки ООН, що приймалися за останні п'ять років та розкриття тематики, пов'язаної з порядком прийняття рішень про порядок дій щодо загрози миру, порушень миру та актів агресії.

Література

1. Carnero R. G. Terrorist Acts as Threats to International Peace and Security. *International Legal Dimension of Terrorism* / ed. by P. A. Fernández-Sánchez. Koninklijke Brill N. V., 2009. P. 55-73.
2. Värk R. Terrorism as a Threat to Peace. *Juridica International*. 2009. № 16. P. 216-223. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2792189.
3. United Nations: Information Service Vienna. Legal Counsel Briefs Security Council on Efforts to Combat Terrorism; Reviews International Legal Regime, Stresses Need for Cooperation. 2007. *UNIS*. URL: <https://unis.unvienna.org/unis/en/pressrels/2000/sc1286.html>.
4. UNSCR: Search engine for the United Nations Security Council Resolutions. *Resolution 748: Libyan Arab Jamahiriya*. URL: <http://unscr.com/en/resolutions/748>.
5. Stroligo K. Guidelines regarding the necessary steps to be taken for effective implementation of the UN security Council resolutions on terrorism. – Ljubljana: Council of Europe, 2007. P. 9.
6. UN Office of the High Commissioner for Human Rights. Default title: Resolution 1333 (2000) Calls for Closure of Training Camps, End to Provision of Sanctuary; Ban Imposed on Military Assistance. 2020. *UN Office of the High Commissioner for Human Rights*. URL: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2009/10/default-title-326>.
7. United Nations Security Council. *Resolution 1189 (1998)*. 1998. *UNSC*. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UN-DOC/GEN/N98/237/77/PDF/N9823777.pdf?OpenElement>.
8. United Nations Security Council. *Resolution 1269 (1999)*. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/303/92/PDF/N9930392.pdf?OpenElement>.
9. Security Council Resolutions. Security Council – Counter-Terrorism Committee (CTC): Counter-Terrorism Committee Directorate (CTED). URL: <https://www.un.org/securitycouncil/ctc/content/security-council-resolutions>.
10. Ulfstein G. Terrorism and the Use of Force. *Security Dialogue*. 2003. № 34(2). P. 153-167.

11. Manual on International Cooperation in Criminal Matters related to Terrorism. – Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), 2009. P. 259.

12. United Nations Security Council. Resolution 1373 (2001). URL: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1373>.

13. United Nations Office for Disarmament Affairs. UN Security Council Resolution 1540 (2004). URL: [https://disarmament.unoda.org/wmd/sc1540/#:~:text=In%20resolution%201540%20\(2004\)%2C,delivery%2C%20in%20particular%20for%20terrorist](https://disarmament.unoda.org/wmd/sc1540/#:~:text=In%20resolution%201540%20(2004)%2C,delivery%2C%20in%20particular%20for%20terrorist).

14. United Nations Security Council. Resolution 1540 (2004). URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/328/43/PDF/N0432843.pdf?OpenElement>.

15. Unanimously Adopting Resolution 2199 (2015), Security Council Condemns Trade with Al-Qaida Associated Groups, Threatens Further Targeted Sanctions. (2015, 12 February). 2015. *United Nations: Meetings Coverage and Press Releases*. URL: <https://press.un.org/en/2015/sc11775.doc.htm>.

16. Ржевська В. С. Моделі колективної безпеки в доктрині і практиці міжнародного права : монографія / В.С. Ржевська. – Одеса: Фенікс, 2022. – 334 с.

17. Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice. 1945. *United Nations*. URL: <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf>.

18. Wood M., Stoege E. *The UN Security Council and International Law*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2022. P. 300.

19. Weiß W. *Security Council Powers and the Exigencies of Justice after War* / ed. by A. von Bogdandy, R. Wolfram. *Max Planck Yearbook of United Nations Law*. 2008. Vol. 12. P. 45-111.

20. Grove E. *UN Armed Forces and the Military Staff Committee: A Look Back*. *International Security*. 1993. Vol. 17, №. 4. P. 172-182.

21. Houck J. W. *The Command and Control of United Nations Forces in the Era of «Peace Enforcement»*. *Duke Journal of Comparative and International Law*. 1993. Vol. 4, № 1. P. 1-69. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/62547793.pdf>

22. Miller E. M. *Legal Aspects of the United Nations Action in the Congo*. *The American Journal of International Law*. 1961. Vol. 55, № 1. P. 1-28.

SUMMARY

Terrorist activity at the international level has acquired a new dimension with the adoption of UN Security Council Resolution 1373 on threats to international peace and security caused by terrorist acts and the recognition of terrorism as a threat to the latter. The UN Security Council is responsible for the maintenance and restoration of international peace and security, which, in the context of the actualization of hybrid wars and the financing of terrorism by states, requires an analysis of the UN Security Council Resolutions on terrorist activities and the procedure for dealing with threats to the peace, breaches of the peace and acts of aggression in the context of the international legal activities of the UN Security Council – and emphasizes the relevance of the study. The analysis and determination of the content of the UN Security Council's Resolutions, and its influence as a powerful actor in coordinating the efforts of the international community in the fight against international terrorism, allows us to assume that the tools and mechanisms for countering terrorist activities ensure the implementation of the will of the entire international community as a whole in the implementation of the UN's coordinated policy on countering terrorism and maintaining and restoring international peace, security and stability. Confirmation of this thesis is provided by the methodological basis of the research: historical-legal method, system-functional, comparative-legal, analysis and generalization. Based on the results of the scientific research, the article highlights the content of the UN Security Council Resolutions regarding threats to international stability, peace and security arising from terrorism, adopted before September 11, 2001, in particular Resolutions 748, 1267, 1333, 1189, 1269 and after the tragedy 9 /11 in UN Security Council Resolutions 1368, 1373, 1540, 1566, 2199. The procedure for actions regarding threats to peace, breaches of peace and acts of aggression, provided for on the basis of Chapter VII of the UN Charter, has been established, which includes, first, the procedure for making a decision on these actions, established in Articles 39-42 of Chapter VII; secondly, the organization of the application of coercive measures within the limits of Art. 43-50; thirdly, the right to individual or collective self-defense, set forth in Art. 51 of the UN Charter.

Keywords: international terrorism, UN Charter, international security, the Military Staff Committee, the Counter-Terrorism Committee, sanctions.